

MENSEN UIT EEN VER VERLEDEN: AALTJE, WASVROUW VAN DE DRIE NOTENBOOMEN

Door Marijke van Ittersum

'Het moet toch niet gekker worden', moppert Aaltje tegen Hanna. 'Een stoommachine, heb je ooit zoiets vreselijks gehoord. Ik moet er niet aan denken.' Beide vrouwen staan naast de grote waskuip van De Drie Notenboomen met hun stampers in beide handen, want de was stampen gaat niet vanzelf. Het is zwaar werk. Het zijn vriendinnen en nichten, Aaltje en Hanna. En ze werken al meer dan twintig jaar in De Drie Notenboomen. Het is een heel betrouwbare bron van inkomsten, want kleren worden nu eenmaal vies en moeten van tijd tot tijd gewassen en gebleekt worden. En dat geldt ook voor bedlinnen, handdoeken en ander huishoudelijk goed.

Daar komt nog bij dat De Drie Notenboomen een oud en gerenommeerd bedrijf in Gouda is. Heel oud zelfs, dat had Aaltje ook wel eens gehoord. Al in de 16de eeuw was er een blekerij op precies dezelfde plaats die al dezelfde naam droeg. Geen wonder natuurlijk, want achter de washuizen liggen prachtige bleekvelden en als was ergens mooi schoon van opdroogt, dan is het van de zon. Dat weet ieder mens toch. En misschien nog wel belangrijker, het water uit de Kattensingel levert prima schoon water. Nee, de oude meneer Lambertus Jaspers had destijds in 1829 een goede zet gedaan door de blekerij over te nemen.

De moeder en de twee zusjes van Aaltje hebben ook in De Drie Notenboomen gewerkt. Tenminste, haar zusjes totdat ze trouwden, daarna waren ze druk met een eindeloze stoet honderige kinderen. Aaltje is nooit getrouwd. Ze zorgt als oudste dochter nu voor haar moeder, die ook al weer jaren weduwe is. En af en toe kan ze haar zusjes helpen, als dat financieel nodig is. Tja, denkt Aaltje onder het stampen, zo gaat dat nu eenmaal. De oudste dochter zorgt eerst voor haar broertjes en zus-

jes en daarna voor haar ouders, totdat die sterven.

Hanna haalt haar uit haar overpeinzingen. 'Bijna tijd voor de wasklokken', zegt ze. Mooi. Het is warm hier in het washuis. De was is met blauwsel gekookt en met de houten stampers gestampt en moet zometeen door de wringer. Alleen de grote stukken kunnen door de mangel, want die is nu eenmaal groter. Maar eerst even het meeste water eruit persen met een van de wasklokken, want het is oppassen geblazen met al dat hete water.

Dan komt meneer Anthonius onverwacht het washuis binnenstappen. 'Aaltje, Hanna,' zegt hij glunderend, 'de stoommachine is gearriveerd, dat zal heel wat werk schelen.' Hanna verslikt zich bijna van schrik. 'En wij dan, meneer, worden wij overbodig?' Meneer Jaspers begint te lachen. 'Welnee,' antwoordt hij 'wat zou ik zonder mijn twee beste wasvrouwen moeten doen? De stoommachine verwarmt het water alleen maar en stampt dan de was. De rest zullen we toch echt zelf moeten doen, ook al hebben we vanaf 1883 een heuse stoommachine.'

Aaltje haalt diep adem en zet haar handen in haar zij. 'Meneer,' begint ze, 'de herrie die zo'n stoommachine maakt, een mens zou er toch doof van

worden. Ik heb gehoord dat de paarden in de wei op hol slaan van de schrik, de koeien geven zure melk en de kippen raken van de leg door al dat lawaai. Ze zeggen dat dat ook gebeurd is met alle dieren die langs die stoomspoorlijn weiden. En ook dat het nooit meer is goed gekomen met al die dieren!' Maar vooruitgang heeft veel voordelen, is het antwoord van Jaspers. En hij gaat verder: 'Nu ben je in een half uurtje van Amsterdam naar Haarlem en voorheen, voor 1839, zat je twee uur in de trekschuit, je wil toch niet terug naar die tijd? Kom, ga verder met de was en we spreken elkaar nog.'

Als meneer Jaspers wegloopt om zijn nieuwe, glimmende stoommachine te bekijken, blijven Aaltje en Hanna achter. 'Al die nieuwigheid, ik vind het maar niks,' zegt Aaltje, 'je zult het zien, de melk van Berta achter de bleekvelden wordt zuur en er is straks ook geen ei meer te vinden in de kippenhokken. Let op mijn woorden!' En somber gestemd lopen beide vrouwen naar de wasklokken.

